

Oponentský posudek na diplomovou práci BcA. Markéty Berdychové:

Ambrotypie ve sbírkách Uměleckoprůmyslového muzea v Praze

Prvním záměrem autorky práce bylo ověřit a zhodnotit poznatky a metody týkající se adjustací, projevů degradace, typů poškození, způsobů uložení, technologických konzervačních a restaurátorských postupů na konkrétní sbírce ambrotypií. K tomuto účelu si zvolila konkrétní sbírku ambrotypií – sbírku 89 ambrotypií v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze. K tomuto účelu provedla podrobný průzkum sbírky. Sestavila průzkumový list, v němž pro každé inventární číslo ambrotypie vyhodnotila a zaznamenala o daném přemětu všechny známé a vizuálním způsobem zjistitelné skutečnosti týkající se původu fotografie, adjustace (jednotlivé prvky, celkové složení a vnitřní uspořádání, styl adjustace, původnost adjustace), stavu samotné fotografie (druh lakového nátěru nebo tmavého pozadí, dodatečné kolorování, stav degradace). Je zde výčet předchozích fyzických zásahů a návrh potřebných opatření k uložení nebo k restaurátorského zásahu. K tomuto účelu sloužily tabulky charakteristik, uvedené v průzkumovém listě.

Výstupem této části práce byl katalog ambrotypií ze sbírek Umělecko-průmyslového muzea v Praze. Katalog obsahuje přírůstková data, fyzický popis, typologický popis, nákres a popis adjustace. Fotografie celku jsou zepředu i zezadu, jsou zde vybrané detaily obrazu a poškození pořízené USB mikroskopem.

Průzkumový list je dle mého názoru sestaven dostatečně kompletní, postihuje naprostou většinu potřebných prvků, jichž je třeba si na zkoumané ambrotypii všimnout. Bere v úvahu rozdíly mezi ambrotypiemi Evropského a Amerického stylu, dává možnost zvolit u všech hodnocených prvků příslušný stav nebo vlastnost, jak u fotografie, tak i u její adjustace. Umožňuje stupňovitě zhodnotit stav fotografie i adjustace a navrhnout stupeň restaurátorského opatření. Provedený způsob průzkumu odpovídá podle mých zkušeností postupu, jaký je prováděn (a nebo by prováděn být měl) v archivní a muzejní praxi. Je možno jej doporučit obecně pro sbírky ambrotypií.

Katalog ambrotypií je dle mého názoru zpracován přehledně a dostatečně podrobně. Kromě přírůstkových údajů a fyzického popisu je zde popsána a vyznačena adjustace fotografie, popsán způsob provedení fotografie – orientace citlivé kolódiové vrstvy, způsob aplikace tmavého pozadí, aplikace ochranné lakové vrstvy, stav poškození fotografie, prvků adjustace a krycího skla. Mikroskopické fotografie ve zvětšení 50x až 200x ukazují stav výrazných detailů fotografie a ukázkou poškození. Každému inventárnímu číslu ambrotypie přísluší jeden oboustranný list formátu A4. Uspořádání katalogu je dle mého názoru přehledné a zcela dostačující. Mikroskopické snímky detailů jsou názorné. Přínosné je, že si autorka všimá aplikace ochranné vrstvy laku přes citlivou kolódiovou vrstvu a jejího vlivu na stupeň degradace obrazu. Užitečné jsou též popisy provedení a stavu tmavého podkladového laku a krycího skla. Z textů v katalogu je zřejmé, které skutečnosti jsou zcela průkazné, a které jsou více či méně nejasné nebo jenom domněnkami autorky. Jako pracovník muzea se souměřitelnými sbírkami musím přiznat, že takto podrobně zpracované katalogy nemáme možnost v současných podmínkách vytvářet. Proto velmi vítáme spolupráci se školami, díky níž můžeme část sbírek lépe zdokumentovat. K fotografiím mám jednu připomínku: chybí mi zde obrázek celku rozevřené ambrotypie, kde by bylo vidět i uspořádání vnitřku víka, zejména podobu a stav vnitřního textilního polštářku. Také by bylo na první pohled zřejmé, u které ambrotypie víko zcela

chybí. Po začlenění této fotografie by bylo možno navržený vzor uspořádání katalogu doporučit i pro zpracování jiných sbírek ambrotypií.

V koncepci restaurátorského zásahu pro sbírku ambrotypií v UPM autorka uvádí, že výpary z prvků adjustace fotografií mohou poškozovat fotografie a navrhuje vyjmout ambrotypie z polyetylenových sáčků a uložit je do papírových lepenkových pouzder. U několika ambrotypií, které jsou nedostatečně adjustovány navrhuje konzervační zásahy, které mohou zpomalit postup degradace. S těmito návrhy souhlasím, doporučuji zvolit konzervační zákroky dle možností zadavatele a přistoupit k nim neodkladně, aby se zamezilo další degradaci.

Druhým záměrem práce bylo vytvořit koncepci restaurátorského zásahu u ambrotypií bez dochované původní adjustace. Autorka provedla ohledně postupů týkajících se této problematiky rešerši literatury. K tomuto záměru přivedla autorku osobní restaurátorská praxe, tedy potřeba řešit konkrétní případy. Její přístup byl tím zároveň praktický. V předložené práci jsou zhodnoceny druhy přístupů uvedené v literatuře, u jednotlivých postupů jsou zváženy jejich přednosti a nedostatky. Přitom je věnována pozornost skutečnosti, do jaké míry jsou zásahy reversibilní a nakolik je zachováno obrazové působení fotografie. Pro vybrané způsoby vytvořila autorka makety adjustace, jimiž tyto postupy ilustrovala. Postupy jsou dle mého názoru výstižně a přehledně zhodnoceny, kladně hodnotím snahu co nejvíce zachovat vratnost postupů, volit co nejkvalitnější materiály (které při malých rozměrech celkové náklady nijak podstatně nezvýší).

Jeden ze způsobů autorka prakticky použila pro konkrétní ambrotypii ze sbírky Ústavu dějin umění AV ČR. Tato ambrotypie byla rozbita na tři části, kolódiová vrstva a tmavý lak částečně odloupaný. Cílem bylo vytvořit dlouhodobou ochrannou adjustaci, která by zamezila další degradaci obrazu. Autorka zvolila umístění rozdělené skleněné desky (podložené tmavým papírem) do těsně přiléhající papírové pasparty, přikrytí ochranným sklem a oblepení celku. Tento zásah hodnotím jako esteticky přijatelný, reversibilní a v rámci možností zamezující další degradaci.

Mám-li vyjádřit svůj dojem na diplomovou práci jako celek, mohu říci, že jako pracovník sbírkového oddělení muzea oceňuji její praktický přístup. Je vidět, že autorka nezvolila téma náhodou, že na něm již předchozí léta pracovala a že má i jisté restaurátorské zkušenosti. Díky tomu může být její diplomová práce pro pracovníky, kteří fotografie tohoto typu spravují, určitě přínosná. Dále oceňuji snahu autorky o nedestruktivní, reversibilní přístup se snahou o maximální vyznění obrazově-estetických kvalit fotografií.

Práci navrhuji hodnotit známkou výborně.

Ing. MgA. Tomáš Štanzel

NTM v Praze, 22. 9. 2013

